

2015:208

ANTIKNVARISK MEDVERKAN

KISA GRAVKAPPELL

FASADRENOVERING

KISA GRAVKAPPELL
KISA
KINDA KOMMUN
ÖSTERGÖTLANDS LÄN

ANITA LÖFGREN EK

Bakgrund

Basfakta om objektet

Beskrivning och historik

Kyrkan och den tillhörande kyrkogården ligger högt i Kisa samhälle. Kyrkan ligger på de äldsta delarna av kyrkogården och har sitt långhus orienterat i öst/väst. Öster härom, betydligt lägre i terrängen, ligger en nära på halvcirkelformad utvidgning av kyrkogården, nya kyrkogården.

Nordväst om kyrkan uppfördes ett gravkapell 1901. En tidningsartikel nämner en utvidgning här 1905, men redan på häradsekonomska kartan från 1868-77 finns denna del inritad och uppgiften om 1905 är därför osäker. Det kan dock vara så att området fanns reserverat för kyrkogårdsändamål redan när häradsekonomska kartan framställdes men inte togs i bruk förrän i början av 1900-talet.

Fotografiet från 1911 visar att gravkapellet ursprungligen hade ett helt annat utseende än idag. Taket kröns av en lanternin med kors, väggarna verkar indelade med synligt trä och i väster finns en ingång.

År 1952-53 gjordes en ombyggnad och restaurering av gravkapellet. Gravkapellet har vita spritputsade fasader. Hörnen och dörromfattningen är slätputsade. Byggnaden har plåtinklädd takfot och en kopparplåt sitter mellan fasad och sockel. En trappa med järnräcken leder upp till dubbeldörren som har fiskbensmönstrad panel. Kapellet har ett pyramidtak som är skivtäckt med koppar och krönt med ett förgyllt kors.

Tidigare kända renoveringsarbeten

Ombyggnad och restaurering på 1950-talet. Se ovan.

Gravkapellet från öster. Foto Östergötlands museum 2002.

Kulturhistorisk bedömning

Kyrkogården i Kisa med murar, grindöppningar, träd och gravkapell bildar en samlad miljö med mycket höga kulturhistoriska värden. Gravkapellet representerar en typ av byggnad som blev vanlig på våra kyrkogårdar framför allt under tidigt 1900-tal. Det utgör en viktig del av den samlade miljön.

Kyrkogården är skyddad enligt Kulturmiljölagen 4 kap.

Basfakta om projektet

Fastighetsägare/beställare

Kinda pastorat, Kyrkstigen 2, 590 36 Kisa.

Bidrag

Kyrkoantikvarisk ersättning.

Tillstånd från länsstyrelsen

Tillstånd enligt kulturmiljölagen till exteriör reparation av Kisa kyrkas gravkapell lämnades av länsstyrelsen i beslut 2014-08-29, dnr 433-3775-14.

Tidsperiod

Mars 2014-oktober 2014.

Problembild / skadebild

Färgsläpp, skador i putsen och felaktiga lagningar. Bl a takfot och dörr var i behov av målning.

Gravkapellet från sydöst.

Dörr i öster.

Färgsläpp på de slätputsade partierna i väster.

Målsättning med projektet

Fasadrenovering utförd med material anpassat efter gravkapellets befintliga material och kulturhistoriska värde.

Arbetsbeskrivning

-

Resultat

Genomförda arbeten

Innan arbetet påbörjades gjordes putsanalys av tre prover vid Weber, Motala. Resultatet visade på ett rent kalkbruk. Se bilaga.

Ca 22 kvm puts har knackats ner. Det rör sig om bom och tidigare cementlagningar. Nya lagningar gjordes med rent kalkbruk i tre utstockningar och ett spritpåslag. Partier med hydrauliskt kalkbruk, t ex kring dörren knackades inte ner. Icke omputsade delar vattrevs innan avfärgning. Fasaderna avfärgades med kulturkalk i en obruten vit kulör. Den plåtinklädda takfoten målades med obruten vit linoljefärg från Engwall & Claesson. Järnräcket vid dörren rostskyddsbehandlades och målades med Pansarol finish. Portarna ströks med opigmenterad dalbränd trätjära. Hänggrännorna justerades.

Spritputsens är nerknackad på södra fasaden.

Takfotsinklädnanden av plåt renskrapas.

Nya spritputsens stämmer väl med befintlig.

Takfotsinklädnaden har målats med linoljefärg.

Uppföljning

Eventuella avvikelser från länsstyrelsens beslut

-

Byggnadshistoriska iakttagelser eller erfarenheter gjorda under arbetet

Gravkapellets puts sitter på en vassmatta med hönsnät. När det gäller fasadkulören har det inte hittats spår av någon annan kulör än den vita. Mot bakgrund av fotografiet ovan från 1911 kan befintlig puts vara från t ex 1950-talets ombyggnad/restaurering. Inklädnaden av den profilerade takfoten är gjord med galvplåt. Sockeln är klädd med en typ av platta med frilagd sten. Både plåt och plattor är troligen från tidigare renovering. Kan de t ex dölja skador?

Vassmatta med nät som putsunderlag.

Godkännande/slutbesiktning

Östergötlands museum kan godkänna utfört arbete ur kulturhistorisk synpunkt.

Medverkande i projektet

Entreprenörer

Ydrefors Byggnads och Frank Johnssons Måleri, Kisa.

Antikvarisk medverkan

Östergötlands museum genom antikvarie Anita Löfgren Ek.

Gravkapellet från nordöst.

Gravkapellet från nordväst.

Övrigt

Antikvariska kontroller / besiktningar

2014-03-20, 2014-08-25 och 2014-10-21.

Fotodokumentation

Digital fotodokumentation förvaras på Östergötlands museum. Foto där inget annat anges: Anita Löfgren Ek, Östergötlands museum. 2014.

Källor

Östergötlands länsmuseum. Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering 2002. Kisa gamla kyrkogård.

Östergötlands museums topografiska arkiv.

Övrigt

Analysrapport. Weber, Saint-Gobain Byggprodukter AB. Motala 2014-05-13.

D nr: 14-006

ANALYSRAPPORT

Objekt: Gravkapellet i Kista

Beställare: Svenska Kyrkan

Provtagning: Genom beställarens försorg

Prov: 3 putsprover (14-006-1 till 14-006-3)

Frågeställning: Typ av bruk

Analysmetod: Löslighet i saltsyra, svavelanalys

Resultat: Prov 14-006-1
Löslighet i saltsyra: 18,95%
Svavelhalt: 0,027% motsvarande 2% Bygg. cement

Prov 14-006-2
Löslighet i saltsyra: 18,06%
Svavelhalt: 0,035% motsvarande 2,5% Bygg. Cement

Prov 14-006-3
Löslighet i saltsyra: 20,29%
Svavelhalt: 0,035% motsvarande 2,5% Bygg. cement

Vår bedömning: Samtliga 3 inskickade putsprover påvisar vara rena kalkbruk, sammansättningsmässigt KC 90/10/400-500. Den minimala mängd cementhalt som analysen påvisar, visar egentligen inget mer än att ballasten troligen innehåller en liten mängd svavel därav att analysen säger en cementhalt på ca 2%. Okulär bedömning av putsproverna säger också rena kalkbruk med låg hållfasthet.

Motala 2014-05-13

Saint-Gobain Byggprodukter AB
Utvecklingsavdelningen

Krister Nyman
Produktutvecklare Fasad

Weber, Saint-Gobain Byggprodukter AB

Smedsby Tel: 0141-492 26, 0141-49 225
591 96 Motala Fax: 0141-49 245

Tekniska uppgifter

Lokal	Kisa gravkapell
Socken/stad	Kisa
Kommun	Kinda
Län och landskap	Östergötland
Ekonomiska kartans blad	075 57 (7F 5h Kisa)
Typ av uppdrag	Antikvarisk medverkan
Öm dnr	328/14
Öm projektnr	510804
Lst dnr	433-3775-14
Uppdragsgivare	Kinda pastorat
Bidrag	Kyrkoantikvarisk ersättning
Byggnadsantikvarie	Anita Löfgren Ek
Foto	Östergötlands museum
Fältarbetstid	Mars 2014-oktober 2014

Ev dokumentationsmaterial förvaras på Östergötlands museum.

2015:208